

2. MEZINÁRODNÍ OCHRANA A AZYLOVÁ ZAŘÍZENÍ

Průběh řízení o udělení mezinárodní ochrany upravuje zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu).

Správním orgánem rozhodujícím ve věci v první instanci je Ministerstvo vnitra (odbor azylové a migrační politiky - OAMP). Ministerstvo vydá zpravidla do devadesáti dnů ode dne zahájení řízení rozhodnutí ve věci. Nelze-li vzhledem k povaze věci rozhodnout v této lhůtě, může ji ministerstvo přiměřeně prodloužit. Toto rozhodnutí je pravomocné dnem předání. Proti pravomocnému rozhodnutí Ministerstva vnitra lze podat žalobu ke krajskému soudu místně příslušnému podle místa hlášeného pobytu cizince v den podání žaloby. Po dobu řízení o žalobě proti rozhodnutí Ministerstva vnitra je cizinec v postavení žadatele o mezinárodní ochranu, a má-li žaloba odkladný účinek, nebo je tento soudem přiznán v konkrétním případě, nemůže být cizinec z území České republiky do ukončení soudního řízení vyhoštěn. Proti rozhodnutí krajského soudu o žalobě proti rozhodnutí Ministerstva vnitra ve věci mezinárodní ochrany má cizinec dále právo podat kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně, která má až na výjimky již ze zákona odkladný účinek. Rovněž po dobu soudního řízení o kasační stížnosti tak nemůže být cizinec z území České republiky vyhoštěn.

Ministerstvo vnitra provozuje pro žadatele o mezinárodní ochranu a poživatele mezinárodní ochrany (azylanty a osoby s udělenou doplňkovou ochranou) tzv. azylová zařízení. V přijímacím středisku je cizinec povinen pobývat po určitou zákonem stanovenou dobu (za účelem provedení identifikačních úkonů, sepsání žádosti o azyl, lékařského vyšetření apod.). Přijímací střediska se nacházejí v obci Zastávka, okres Brno – venkov, a na Letišti Václava Havla Praha, Ruzyně. Cizinci mohou požádat o mezinárodní ochranu i v záchytném zařízení pro cizince v Bělé pod Bezdězem, okres Mladá Boleslav. Pokud není zákonná překážka (žadatel je v záchytném zařízení pro cizince, věznic, popřípadě v nemocnici), je žadatel přemístěn do pobytového střediska, nebo se na základě schválené žádosti může ubytovat v soukromí. Pobytová střediska slouží k ubytování žadatelů o udělení mezinárodní ochrany do doby nabytí právní moci rozhodnutí o udělení mezinárodní ochrany. Pobytová střediska se nacházejí v obcích Havířov, okres Karviná, a Kostelec nad Orlicí, okres Rychnov nad Kněžnou. Integrovaná azylová střediska slouží k přechodnému ubytování cizinců, kterým byla udělena mezinárodní ochrana. Integrovaná azylová střediska se nacházejí v Brně, okres Brno-město; v České Lípě, okres Česká Lípa; v Jaroměři, okres Náchod; a v Ústí nad Labem - Předlicích, okres Ústí nad Labem.

Metodické poznámky k tabulkám

Tabulka 2-1. Řízení o mezinárodní ochraně

Údaje o počtech rozhodnutí zahrnují všechna rozhodnutí, tedy i rozhodnutí vydaná v případech nezletilých účastníků řízení, jejichž jménem podává žádost o mezinárodní ochranu jejich zákonný zástupce. Celkový počet rozhodnutí není prostým součtem druhů rozhodnutí uvedených v tabulce, ale zahrnuje ještě další typy rozhodnutí (např. rozhodnutí o odnětí mezinárodní ochrany), kterých je ale v celkovém srovnání minimum.

Tabulka 2-2. Řízení o žalobách ve věci mezinárodní ochrany u krajských soudů

Od 1. 1. 2003 mohou žadatelé o azyl podat žalobu k příslušnému krajskému soudu (podle místa pobytu žadatele v době podání žaloby). Obdrží-li žadatel o mezinárodní ochranu negativní rozhodnutí krajského soudu, přestává být (po nabytí právní moci rozhodnutí) žadatelem o udělení mezinárodní ochrany. Proti rozhodnutí krajského soudu může cizinec podat kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně. Při splnění zákonných podmínek mu může být uděleno vízum za účelem strpění pobytu.

Tabulka 2-3. Průběh řízení kasačních stížností u Nejvyššího správního soudu

Počtem cizinců s kasační stížností se rozumí počet cizinců, o jejichž kasačních stížnostech nebylo dosud rozhodnuto.

Tabulka 2-5. Nově podané žádosti o mezinárodní ochranu podle místa podání

Pod pojmem azylová zařízení se rozumí přijímací, pobytová a integrační střediska. Ostatními místy pobytu jsou pak míněny nemocnice, věznice a zařízení pro zajištění cizinců.

Tabulka 2-11. Udělená státní občanství ČR azylantům

Podle zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, v případě získání státního občanství azyl zaniká. Sloupce za roky 2000 až 2014 ukazují počty osob, kterým azyl zanikl z důvodu získání státního občanství.

Tabulka 2-12. a 2-13. Doplnková ochrana

Podle § 14, zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, se doplňková ochrana udělí cizinci, který nesplňuje důvody pro udělení azylu.

* * * * *

V roce 2014 bylo evidováno celkem 1 156 žádostí o udělení mezinárodní ochrany v České republice. Oproti roku 2013 (707) tak počty žádostí významně vzrostly a dlouhodobý klesající trend v počtu podávaných žádostí, přetrvávající od roku 2004, byl přerušen. Viditelný nárůst byl zaznamenán zejména mezi žadateli pocházejícími z evropských zemí, jejich podíl se v roce 2014 zvýšil na 56 % (oproti 40,5 % v roce 2013). Zastoupení žadatelů z asijského kontinentu se naopak výrazně snížilo, na 29,3 % (z 41,4 % v roce 2013). Podíl žadatelů z afrických zemí dosahoval v roce 2014 7,5 %, tzn. mírně poklesl (z 8,5 % v roce 2013). Nejméně žadatelů o mezinárodní ochranu bylo evidováno ze zemí amerického kontinentu (3,9 %). Ve srovnání s předchozím rokem tato skupina rovněž mírně poklesla (z 6,1 %).

Žadatelé o mezinárodní ochranu pocházeli v roce 2014 celkem z 58 zemí světa. Spektrum zdrojových států se tak o něco rozšířilo (z 55 zemí v roce 2013). Nejvíce žádostí bylo přijato od státních příslušníků Ukrajiny, a to celkem 515 žádostí. Dále následovali občané Syrské arabské republiky se 108 žádostmi, občané, Vietnamu (64), Ruské federace (43) a Kuby (42).

Ministerstvo vnitra vydalo v roce 2014 v řízení o udělení mezinárodní ochrany celkem 706 rozhodnutí, z toho v 377 případech byla Ministerstvem vnitra přiznána mezinárodní ochrana ve formě azylu či doplňkové ochrany. Formou azylu byla mezinárodní ochrana v roce 2014 udělena celkem u 82 případů, což bylo o 13 méně než v předchozím roce. Nejčastěji byl azyl udělen státním příslušníkům Ukrajiny, Ruska, Myanmaru, Běloruska a Číny. Doplnková ochrana pak byla udělena ve 295 případech, nejčastěji občanům Ukrajiny a Syrské arabské republiky. Počet případů udělení doplňkové ochrany se meziročně mírně zvýšil (o 39).

Ke krajským soudům bylo v roce 2014 podáno 278 žalob proti rozhodnutí Ministerstva vnitra. Rozhodnutí Ministerstva vnitra (zamítnutí, odmítnutí žaloby) bylo potvrzeno ve 182 případech. K novému projednání v první instanci (OAMP) bylo vráceno celkem 26 žalob. K Nejvyššímu správnímu soudu v Brně bylo v roce 2014 podáno celkem 187 kasačních stížností. Nejvyšším správním soudem pak bylo vydáno 197 rozhodnutí. U 159 případů došlo k negativnímu rozhodnutí (odmítnutí stížnosti, zamítnutí kasační stížnosti). K novému projednání u krajských soudů byla věc vrácena ve 12 případech a v dalších 15 případech byla stížnost vrácena zpět k projednání na Ministerstvu vnitra (OAMP).